

* Brandval
* Stiftet
1983
Historielag

Brandvalitten

Nordset

Nr. 1 Februar 2010 26. årg.

Brandvalitten

Medlemsblad for Brandval Historielag

INNHold

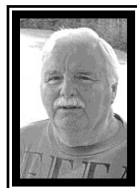
Noen ord fra lederen	
av <i>Terje Hauger</i>	s 2
Redaktøren melder	
av <i>Halvor Noer</i>	s 2
Nordset	
av <i>Per Skogrand</i>	s 3
Skasfløtinga	
av <i>Tor Aarstad</i>	s 9
Skasfleitarvise	
av <i>Siki</i>	s 11
Gunnar Arnesen - alias Siki	
av <i>Halvor Noer</i>	s 12
Åflodammens brus	
av <i>Einar Seterlien</i>	s 13
Skoleskirenn 1926	s 14
Skolebilde fra Bånerud	s 15
Skolebilde fra Øiermoen	s 16
Historielagets Årskalender	s 16
Av ordenes saga	
av <i>Tor Aarstad</i>	s 17
Bøker med mer til salgs	s 17
Minneord Per Ruud	
av <i>Halvor Noer</i>	s 18
To dikt av Per	s 18
Minneord Odd Nygård	
av <i>Halvor Noer</i>	s 19
Brandvalboka - Finnskogen	s 19
Ord og uttrykk	
av <i>Tor Aarstad</i>	s 20
Arrangementer	s 24

Redaksjonen:	Tlf
Halvor Noer, redaktør	62 82 63 51
Ruth Ruud	62 82 64 17
Terje Hauger	62 82 55 34
Ole Erik Ruud, lay out	62 82 61 11
Ole Lunder, annonser	62 82 66 22

Trykk:	
Vinger Trykkeri A/S	62 81 97 00

Framsdebilde:
Nordset

Noen ord fra lederen:

Selv om vi alt har kommet noen uker inn i 2010 vil jeg ønske alle medlemmer av Brandval Historielag et Godt Nyttår! For meg har 2009 vært interessant og lærerikt, og med god hjelp fra styret, Halvor og engasjerte medlemmer, så synes jeg at vi har kommet så noenlunde i mål.

Jeg er spesielt glad for at utvidelsen av Nistun ble ferdigstilt og med glimrende resultat. Styret har hatt et fellesmøte med Tunstyret for å sette opp en liste over arbeider vi ønsker å gjennomføre i 2010. I kortform: Vedlikehold av stuegangen på Gammelstun og fundamentene på stabburene, grave vekk jord fra låveveggen og rydding av låven vil være de største tiltakene, pluss noen mindre tiltak.

Årsmøtet står for døren, og jeg håper at mange medlemmer møter. Det er Årsmøtet som er Historielagets øverste myndighet og som bestemmer hvordan laget skal drives.

Så vel møtt på Lunderseter Samfunnshus onsdag 24. februar kl 18.30!

Hilsen *Terje*

Redaktøren melder:

Fløtingavar en sentral del av årsrytmen i Brandval for bare få år siden. Ungdommen vår

har ikke hatt føling med dette vårens eventyr i det hele tatt. Etter Klevens artikkel i forrige nummer har jeg fått flere innspill om fløtinga – og vi tar gjerne inn mer.

At det har vært diktet om dette livet, er naturlig. To dikt er tatt inn i dette bladet.

Lista over fløtere som Kleven husket i forrige nummer, har selvfølgelig mangler. Si fra om fløtere som var med og som ikke er med på lista. Per Skogrand har skrevet bok om Nordset i Vestroa og om Nordseth-slekta. Den er gitt ut i et begrenset opplag, så derfor tar vi inn et utdrag fra boka i dette nummeret. Vi har boka på Nistun, så interesserte kan lese den - eller låne den derfra.

Hilsen *Halvor*

Nordset på Vestsida

Garden og folket

av Per Skogrand

Fra de tidligste tider

Litt om plassen Nordset og området rundt. Plassen ligger like under den bratte Neskjølen, eller Nesvarden, som den også kalles. Her oppe på toppen har varden stått som skulle tennes og varsle, når krig og ufred truet bygdene. Her oppe er en flott utsikt oppover Solør, hvor den bredemte "Solørsjøen" engang lå, etter den siste istid. Herfra ser en skogåser og lier, blåner på blåner, og det er jo lett og forstå at det var mange som måtte skaffe seg utkomme og levebrød av skogsarbeid og tømmerfløting.

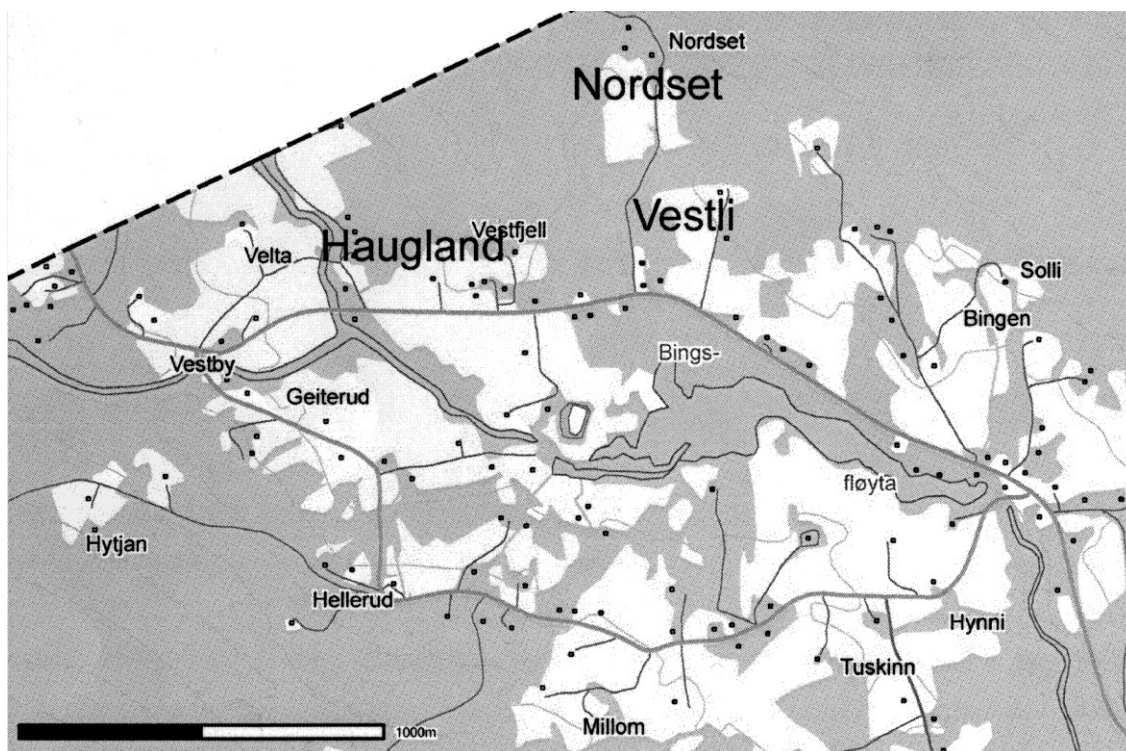
Her er jaktterreng, hvor storfuglen holder til, og her er sletter og lier hvor skogsbæra vokser. På begge sider av den oppdyrkede plassen renner forholdsvis store bekker, og like vest for Nordset renner "Vørsågodbekken", hvordan dette navnet kom til, vet jeg ikke, men mor sa det var bekken som klukket og sa vørsågod. Litt vest for Nordset ligger det vi kaller Kvannahola, en åsrygg overstrødd med kampestein, som ble igjen etter den siste istida. Her har det vært folk på veiding, for i hvert fall 3500-4000 år siden. Her finnes

Per Skogrand f. 1952

dyregraver, og Karl Nordseth fant også ei steinklubbe her under harving ute på åkeren. Det ble også funnet biter og rester av annet steinalderverktøy, men disse ble kastet på steinrøysa. Klubba derimot ble levert til oldsaksamlingen.

Steinklubba fra Nordset er ca. 12 cm høy og eggformet. Disse klubbene som det er funnet flere av i Vestroa, veide mellom en og to kilo. Vi vet vel ikke alle bruksområder for disse klubbene, men det er vel ganske sikkert at de ble brukt til

Kartet er hentet fra Kongsvinger kommunes kartbase.

avliving av dyr som hadde falt i dyregravene, og til knusing av ben og knokler for og komme til den ettertraktede margen.

Dyregravene er vanskelig og fastslå alderen på, men trolig er dette groper beregnet på elg. Elgen kom hit for ca. 8000 år siden og dyregraver ble vel anlagt til svartedauen (ca. år 1300). Systemer av dyregraver var lokalisert til plasser hvor flere fastboende kunne gå sammen om det store arbeidet det var og grave og anlegge disse. Selv om steinalderklubba ikke ble funnet i dyregrava, kan de være fra samme tidsalder.

Karl Nordseth fortalte også at det var flere spor rundt om på Nordseth, som viste røsting og smelting av myrmalm.

Husmannsplassen Nordset

Plassen Nordset G.nr.1, b.nr 42 i Brandval er opprinnelig en husmannsplass under Snipen, som lå i Ramsøyskog.

Plassen ligger langt vest og nord og like ved Grue grense. Så navnet på plassen kommer vel av beliggenheten.

I Brandvalboka bind II, står det at plassen ble ryddet rundt 1800, eller noe før. Videre står det, at det måtte være Hans Olsen, f 1756, som ryddet plassen. Kona hans het Mari Olsdatter f. 1792. Og døde i 1820, bare 28 år gammel. De fikk ingen barn. Hans døde i 1822.

Den sosiale rangstigen

Helt siden middelalderen har myndighetene ført jordebøker og skattemanntall. Dette både for skatteinntekter og oversikt over soldater som kunne mobiliseres. Den første landsomfattende folketellingen i Norge ble foretatt i 1769, men den første nominelle, der hver og en nevnes med navn, alder og yrke, kom i 1801. Senere kom nominelle folketellinger i 1865, 1875, 1891, og 1900.

Ikke alle bygder hadde fogd, offiserer eller embetsmenn. Så der sto den selveiende bonden øverst på den sosiale rangstigen. Deretter kom de eiendomsløse, der husmannen leide plassen av bonden. Inderst var de som leide husrom av husmannen, så kom dagarbeidere og tjenestefolk. Nederst på rangstigen var de som på grunn av sykdom eller fattigdom måtte ha hjelp av fellesskapet. Disse gikk enten på rundgang rundt på gårdene eller fikk støtte fra fattigkassa.

Denne støtten var sikkert ikke stor når vi ser hva en landkommune hadde av inntekter. Eksempelvis Nord-Odal 1905.

Matrikkelskatten	Kr. 6.400.-
Hundeskatten	Kr. 674,50
Avgift av Landhandlere	Kr. 560.-
Formueskatt	Kr. 19.122.-

Inntektsskatt	Kr. 11.473.-
---------------	--------------

Samlet inntekt	Kr. 38.229,50
----------------	---------------

Kommunen kunne i tillegg ha inntekt av egen skog.

Av min slekt var Karen og Arne de første brukerne

Arne Nilsen (1823-1892) var fra Skadsdammen. Karen Torkildsdtr. var fra Berget under Svinøre i Grue.

Den neste brukeren var Anton Arnesen (1855-1925). Han var født på Nordset og giftet seg med Gustava Johannesdtr. (1858-1936) fra Vikørbråten. Anton døde på Nordset 11/8-1925, og Gustava døde 15/3-1936.

Antons farfar var Nils Mortensen (1783-1833) fra Nor.

Antons farmor var Anne Arnesdtr. (1792-1837) fra Pind.

Antons morfar var Torkild Arnesen (1784-1839) fra Berget.

Antons mormor var Kari Pedersdtr. (1785-1838).

Gustavas far var Johannes Kristiansen (1836-etter 1860) fra Vikørbråten.

Gustavas mor var Elisabeth Jensdtr. (1838-1923) fra Benneksbråten i Ormberget.

Gustavas farfar var Kristian Syversen (1811-1882) fra Lundhaug.

Gustavas farmor var Gunne Johannesdtr. (1798-1896) fra Nordli u/Sæter i Vinger.

Gustavas morfar var Jens Olsen (1811-1849) fra Billitt i Ormberget.

Gustavas mormor var Olina Olsdtr. (1806-1867) fra Slungård i Nord Trøndelag.

Gustava og Anton Nordseth

Gustava og Antons 12 barn

Karen Emilie: Født 4. mai 1877. Gift med Bernt Olsen Badstuen, Vinger. Bosatt på øvre Badstuen i Kongsvinger. Karen Emilie og Bernt fikk 8 barn, og det er totalt 56 etterkommere og 26 inngifte.

Ingeborg: Født 24. januar 1880. Døde 18. november 1881.

Jakob: Født 10. mars 1882. Gift med Karoline Olsdtr., Vinger. De bodde først på Nylend, deretter på Juven i Vinger, så Nordset og til sist på Haugland i Vestroa. Jakob og Karoline fikk 7 barn og har 67 etterkommere og 41 inngifte.

Jakob Nordseth

Ingeborg: Født 9. mars 1884. Gift med Olaf Hagen. De bodde på Grefsen i Oslo, på Ør i Østfold og på Solli ved Magnor. Ingeborg og Olaf fikk 6 barn og har 46 etterkommere og 24 inngifte.

Adolf: Født 7. mars 1886. Gift med Borghild Gundersen Slora fra Halden. De kjøpte gården Næridsrød Søndre i Halden. Adolf og Borghild var barnløse, men de adopterte Harry født 1929. De har 16 etterkommenre og 11 inngifte.

Kirsten: Født 7. april 1888. Døde 17 år gammel av blindtarmbetennelse.

Amalie: Født 25. september 1890. Gift med Jakob Sandal i Bergen. Amalie flyttet senere til Roverud. Amalie og Jakob hadde 10 barn og det er 71 etterkommere og 42 inngifte.

Amalie Sandal

Agnes Gustava: Født 21. juli 1892. Gift med Miniús Holen, Roverud. De bodde på Hola ved Prestegårdstjernet og hadde 6 barn, 45 etterkommere og 19 inngifte.

Forlovelsesbilde av Agnes og Miniús Holen

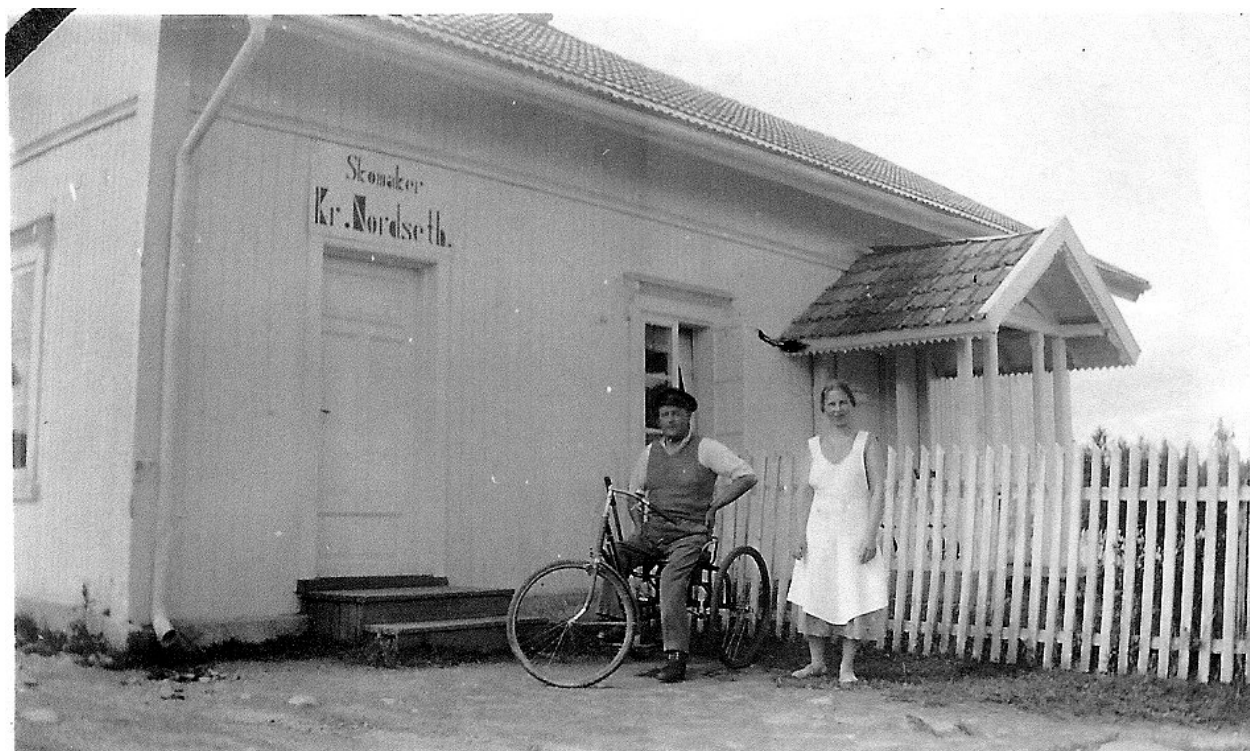
Helma: Født 14. juli 1894. Gift med Johan Bernhard Stangebråten, Halden. De bodde i Aremark og Berg ved Halden. Helma og Johan fikk 3 barn, 14 etterkommere og 8 inngifte.

Kristian Georg: Født 29. mars 1896. Gift med Anna Karolina Persson, Sverige. Han fikk poliomyelitt før konformasjonen. Han arbeidet som skomaker med verksted og bolig på Roverud. Kristian og Anna hadde 2 barn, 9 etterkommere og 6 inngifte.

Otto Toralf: Født 27. august 1898. Døde 16 år gammel av hjernebetennelse.

Karl: Født 4. mars 1901. Gift med Kristina Maria Persson, Sverige. Karl og Kristina overtok Nordset. Karl var brannvakt på Rafjellet i mange år. Han var blant de første som skaffet seg bil i Vestroa.

Karl og Kristina hadde 4 barn, har 46 etterkommere og 22 inngifte.

Kristian og Anna Nordseth foran hjemmet og skomakerverkstedet på Roverud

Gården Nordset

Ved folketellinga i 1865, bodde Arne og Karen der med barna Anton 11 år og datteren Karen 3 år. Der bodde også Marie Gundersdatter Bingen 22 år som logerende med eget bord. Og hennes uægte datter Nilla Olsdatter 4 år.

De hadde 2 storkveg og 2 får, og sådde 1/8 tønne bygg, 1 tønne havre og 2 tønner poteter.

Ved folketellinga i 1900 bodde 7 av ungene hjemme fortsatt, hvorav Adolf var eldst. Han var da 14 år og står oppført som tømmerkjører.

På Nordset tok sønnen Jakob over gården etter faren Anton, men flyttet så senere over til bruket Haugland, under Haugom, der han fikk brutt opp

mer jord. Dermed tok Antons yngste sønn Karl over Nordset, og fikk overdratt plassen fra Snipen med bruk av jordloven i 1934. Karl drev plassen frem til på 70 tallet, da hans yngste sønn Tor, ble eier av gården. I dag står Roy, sønn av Tor, som eier, slik at bruket fremdeles er i slektas eie.

Da Tor og kona Kari tok over Nordset, drev de med griseproduksjon. Dette ble avviklet og i dag er jorda forpaktet bort, til Jakobs oldebarn, Tom Håvard Trøhaugen.

Jokobs sønn, Einar Nordseth, med hesten foran låven på Haugland

Nylend (Vestli)

Ved folketellinga 1900 bodde 9 personer på Nordset. Plassen var liten, og det var mange munnar å mette. Det var ikke rart de måtte flytte ut etter som de vokste til, for tømmerstua var lita.

Derfor ble Nylend eller Vestli som det også ble kalt, en mellomstasjon for flere av barna fra Nordset, etter som de vokste til. Her bodde Jakob, før han flyttet til Haugland. Og her bodde Karl da sønnen Otto ble født. Her bodde også Kristian før

Nylendstua (Vestli)

han flyttet til Roverud. Her bodde Jakobs datter Karen og Ole Bjørklund en tid. Til slutt tok Jakobs sønn Ole over plassen. I dag eies plassen av Tom Skogrand, oldebarn av Karl Nordseth.

Dette var en plass under gården Fjeld, som også hadde husmannsplassen Vestfjeld - også en mellomstasjon for flere av Nordset folkene. Det sies at på Fjeld var det dårlig jord for potetdyrking. Derfor ble disse brukene lagt der det var bedre jordsmonn for poteter. Plassen ble ryddet rundt 1870.

vi alle kalte henne, stakk gjerne noe tjukkstomp i en papirpose bort til en sulten gutteskrott. Etter slaktinga var mor og Bæbbu i gang med koking av såpe og blåsing og vasking av tarmer etter slaktinga. Her gikk ikke noe til spille.

Ute, bak på stabbursveggen var den nederste tømmerstokken oppnagd og flisete av store hestetenner og små barnetenner. Det hadde seg slik at fleskebalja ikke var helt tett, så saltet rant ut og inn i stokken. Jeg må innrømme at det smakte salt og godt av flisene vi sugde på.

Karl og Kristina Nordseth foran stua på Nordset med barna fra v. Eva (Skogrand), Otto, Tor og Elna (Snipen)

Barndomsminner fra Nordset

I min oppvekst på 50 og 60 tallet, var jeg mye på Nordset. Her var det som regel liv og røre. Her ble det drevet planteskole med flere folk i arbeid. Karl og Kristina drev også med moseplukking i tillegg til husdyr og gårdsdrift.

Husker godt at høsten var en travel tid, da de trillet inn den store takka og alt var klart for lefsebaking. Vi unga fikk da bære inn ved for fyring i vedkomfyren. Det var en hel vitenskap med forskjellig slags ved for å holde denne digre takka passe varm. Bæbbu (bestemor Kristina) som

På framsida av huset sto ett lysthus av syrin. Jeg tenker ofte på det, muligheten til å sitte der i skyggen, en solrik forsommerdag i syrinduften, og tenke at 150 generasjoner (kanskje ikke av vår slekt, men ikke umulig) har gått rundt om på disse traktene på jakt og matsanking. Sett det samme landskapet, hørt bekkens klukking og orrhanens buldring nord på myrene.

Kanskje har også de satt seg ned og latt tankene gå - gå bakover til sine forfedre og deres liv og levesett.

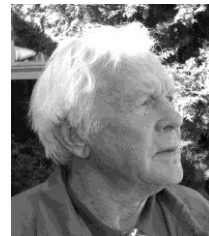
Det kjennes som ro i sjelen, når du vet at rundt deg har tusener av forfedrenes fotspor kryssset samme marken.

Barndomsminne fra Skasfløtinga

med høyst lokalt tilsnitt

av Tor Aarstad

*Der landsvegen svinger og peker mot nord,
der gikk je som unggutt og jodle og gol, sang
Vidar Sandbeck i sin vise om Ola Torader.
Denne strofa faller lett i munnen og pennen
hva Skasåa angår, der den bråsvinger nord og
velger seg Nuguren som endepunkt istedenfor
sjøen vi i dag kaller Prestegardstjernet.*

Tor Aarstad f. 1932

Det er mye som tyder på at den i pre-historisk tid av ukjente grunner valgte ny kurs. Av fløtningsmessige grunner kan man vel si at den valgte riktig. At stedsnavnet Årbågan egentlig skal være Åbågan, sier seg jo sjøl, ettersom åa gjør en skarp dreining der.

Om jeg som unggjøss ikke akkurat gikk og jodlet og gol der nede langs åa, så tilbrakte jeg mye av tida tuslende langs den. Vann har, ved siden av å være en livsnødvendighet, alltid tiltrukket menneskene til alle tider og alle aldre. Det var helst Kjerstifossen som var min faste tumble- og lekeplass med bading og fising i kulpene nedenfor stryket - til lyden av vannet som bruset, klukket eller visket kjærlig og beroligende mellom steinene. Alt ettersom.

Det var imidlertid disse som skapte problemer for fløtingen – sommerens høydepunkt for oss smågutta. Tømmeret hadde lett for å sette seg fast der og forårsake såkalte mugger ved opphopning. Et svare strev for fløtera. Derfor var det en fast fløterpost der med ei lita brakke. Brisker langs veggene og en feleovn midt på golvet.

Siden denne posten lå så lagelig til nære vegen – altså Nugursvegen, så samlet mange ungdommer seg der under fløtingen; gutter som jenter. Om disse sistnevnte var mest interessert i tømmeret som før forbi eller fleitara som før rundt omkring så spreke, er ikke godt å si. Sikkert er det at mange av disse kara var morosame, og som gjerne pratet ”gærninger” med oss alle. Det var vel

også en adspredelse, skulle en tru.

Artigst av alle var John Moa; rund, trivelig og jovial. Han så tydeligvis ikke på seg sjøl som noen don Juan, for han kom gjerne med følgende strofe; *Her kommer jei, tjukk og brei, og alle jinter er lei mei.*

John Moa

Den som sover synder ikke, heter det, men det er en sannhet med modifikasjoner, for én gang gikk det fryktelig galt ved Kjerstifossen. Det var dans på Bågan som danseplassen populært ble kalt; og populær var den i sin tid både før krigen i en periode og etter krigen.

Den lå bare et par steinkast fra Kjerstifossen, så vakthavende ble fristet til å stikke bort for å ta seg en svingom. Under denne utfoldelsen vanket det som henhør er til god, gammel folkeskikk, sterke drammer fra velvillige og gavmilde festdeltagere. Av slike blir man gjerne både trøtt og sliten, bare de er mange nok. Og det var de nok, for den stakkars fleitarn sovnet på brisken i brakka.

Så, mens karen var i drømmeland, ble damlukene åpnet og tømmeret kom i strie strømmer – bokstavelig talt. De dannet ei kolossal mugge som rakk heilt til Årbogan, en trekning på flere hundre meter! Dette hendte på første av 50-åra. Hvordan floken ble løst veit jeg ikke, ei heller hvem den sovende synderen var, men han hadde sikkert ”tømmermenn” denne forferdelige dagen derpå

Fotoene taler for seg selv!!

Tømmermugger i Skasåa mellom Årbågan og Kjerstifossen på første av 50-åra.

Kerstifossen – hva kommer nå dette navnet av? – vil kanskje noen av leserne undre seg over.

En aldri så liten digresjon, som det så fint heter. Hva fløtning angår, så skriver det seg fra et kvinnfolk som bodde i ei lita stue oppe i lia ovenfor fossen; like ved veien som går opp til Årstad. Nærmeste nabo til småbruket Hokåsbruen som nå ligger øde. Dette navnet, når man først er inne på emnet, gir seg sjøl.

For det var bru over fossen den gangen gamlevegen gikk over Hokås-garda og videre over Årstad til Brandval.

Men tilbake til Kjersti: Når var det hun bodde der? Jeg kan tidfeste det så noenlunde ut av noe naboen min, Søren Berg (Årstadberget), engang fortalte meg. Som 5-åring var han med mor si, Mathilde, på besøk til ho Kjersti

Fløterne løser opp tømmermugger i Skasåa

som hadde sønnen sin, Johan, boende hjemme. Denne var drikkfeldig og svært bråkete av seg i fylla. *Je vart så redd*, fortalte Søren, *at je høgg a mor i stakken*. Søren var født i 1894, så hun bodde altså der ved århundreskiftet. Hun dro derfra, ifølge søskenbarnet mitt, Eva Granlund, over til Amerika sammen med sønnen.

Fløterne måtte ofte ta harde tak.

Skasfleitarvise

av Gunnar Arnesen (Siki) 1929

Ja, fleitar har je vøri
i mange lange år,
og konta har je børi
på riggen hver en vår.
Ner banken sto som basen
og Kaknes`n vart vrè,
da var det reine stasen
å vøra fleitare.

Da trasket vi til fots støtt
Med konta trutt og fast.
Vi måtte bruke vægen
Om det var regn og bløtt.
Men nå så får vi bile
Ner vi skær bort og hjem.
han Axel* ler æss hvile
og fører æss vel frem.

I gamle da`r vi fleitte
med hjelp tå ver og vind,
med spellflåtå og trosse
vi halte temret inn,
men Åstyret bestemte
en motorbåt må til,
og snart så kan vi vente
at det vil tel en bil.

Je måtte ned til Nugurn
Ja, der er au nuk bra,
Men je er liksom fugul`n
Som rugeplass må ha.
Ved Kjærstifæssen var det
bestandig liv og tjo,
og jinter slapp je be ned,
dom kom båd` ein og to.

Ja, særst det har det vørti
kring Kjærstifæssen nå.
En ungkar i de førti,
du veit dom napper på.
Fær Melbyjinten stakkar
det vart nuk stort et savn.
Du veit je spelte "Rakkar",
var au til mye gavn.

Ja, fleitar har je vøri
i mange, lange år,
og konta har je børi
på riggen hver en vår.
Men hæssen tru det vart
om det inga fleiting blir,
da alle nå forstår at
ho blir så reint fær dir.

Åstyret og basen
Dom tar en tur til Skasen
og ser hur det står til.
Ordre dom gir æss
så n`John** blir sur og tvær.
Dom skjønner itte såpass
at temret ligger kvær.

Du veit det er det samma
vi har fær dagen vi,
og 8 timers ramma
den går vi ei forbi.
Ner medver er i Skasen
da er vi lenger ned,
fær Åstyret og Basen
om det har gitt beskjed.

Min post ved Kjærstifæssen
den svikter aldri je,
je sto der fær å pæss`n
da gjorde je au det.
Og hær det kunne vøra
at je vart flætt derfra,
fra Kjærstifæssen kjære
je måtte snarlig dra.

*Axel = landhandler Axel Larsen

**n`John = basen John Lunder

*Meld i fra til red. hvis noen kan melodien på
denne visa (Red.).*

Gunnar Arnesen - alias Siki

av Halvor Noer

Tor Aarstad kom med de 6 siste versa av *Skasfleitarvisa* og mente de måtte med i "Brandvalitten", men han hadde ikke de 3 første. Disse 3 fant vi i arkivet på Nistun sammen med et brev til Brandval Historielag fra Gunnar Arnesen datert 1. mars 1991.

Utdrag fra brevet:

Via Torbjørg Skadsdammen, Lundersæter har jeg fått forespørsel etter Fløtervisa jeg i 1929 eller 1930 sang på Årbågan (Bågan). Denne visa har jeg diktet. Jeg stiller med glede visa til disposisjon eventuelt også for opptrykk i Glåmdalen om det passer slik.

Den 26. mars i 1990 sendte jeg noen noter med kommentarer til Per Ruud, Roverud og fikk hans takkebrev. Det gleder meg om dette musikkstoffet har hatt interesse – i tillegg til avsnittet om musikklivet fra Brandvalboka's del 1. Som jeg for øvrig har skrevet etter oppdrag fra Ottar Weberg og sokneprest Aaberg.

Jeg benytter anledningen til å korrigere bokas side 269 hvor det er tatt inn en note av en vals benevnt som "Fjøserval II". Dette er feil, da denne valsen er svensk og heter egentlig "Brenn-Pers vals". Sikkert nok har forvekslinger skjedd ved at Fjoser'n i sin tid hadde hørt valsen og tatt den opp etter en svensk spellemann uten å angi opphavet.

Med vennlig hilsen

Gunnar Arnesen

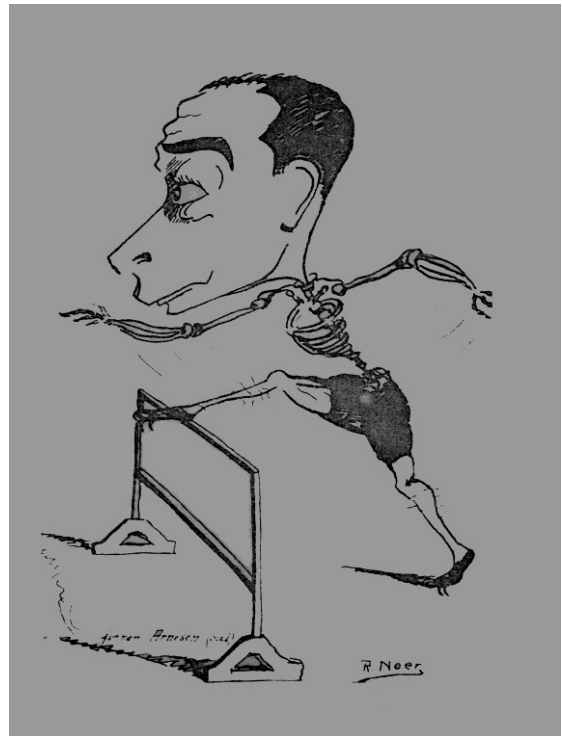
*En gammel utflytter som blant de eldre tør være kjendt
-jeg er Finnskoging av årgangen 1907
(således snart 84 år gml.)*

Hans Otto Strand opplyser at Gunnar Arnesen var av skadsdammenslekt. Mora var Hanna Kalneset og faren var Gustav Arnesen. Mora døde i barsel og Gunnar vokste opp hos Dorthe Strand på Berg (Skysstasjon).

Han giftet seg med datter til skogs-professoren Agnar Barth. De fikk to døtre.

Gunnar Arnesen (1907-1993) som ung i sportsantrekk. Bildet er lånt ut av Hans Otto Strand.

Reidar Noers karikaturtegning av Siki fra 1935.

Siki var et aktivt medlem i I.L. Brane. Han var god i friidrett og var blant annet kretsmeister i tresteg. I 1935 laget Brane ei klubbavis som het *Hakke-spetten*. Siki ble redaktør i bladet.

Gunnar Arnesen studerte til advokat i Oslo. Han flyttet tidlig til Oslo og ble etter hvert disponent i firmaet *Sem og Stenersen*.

Åflodammens brus

av Einar Seterlien

Skrevet til markeringen på Hokåsen Samfunnshus i 1990 der det ble feiret at dugnaden med restaurering av Åflodammen var fullført.

Ei vise jeg gjerne vil synge,
den handler nok mest om en dam
som noen der tenkte å rive,
men det ville vøri ei skam.
Det var så uendelig nære
at noe skummelt sku skje,
men Sonja som bodde på skjæret
fikk heldigvis nosen i det.

Ref: Den dammen, ja den dammen vil vi ha,
Ja-ja, i den er vi alle så gla, så gla.
Om den er litt sprøkkin og grå-å,
Så skal den bli reparert på.

Vi vil den skal stå der og være
Et vitne om det som har hendt,
og være til heder og ære
det har den så ærlig fortjent.
En gang var du solid og fager
Og sto som en vakker gestalt,
men det var i ungdommens dager,
Og litt etter litt du forfalt.

Ref:

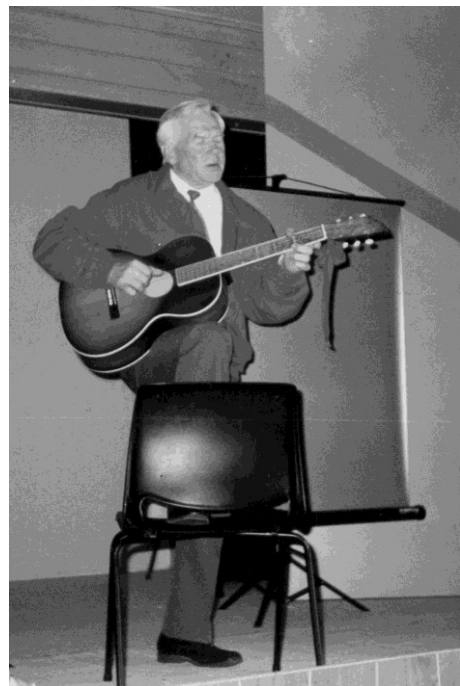
Småbarn skal bade og leke
med båter og steiner i spann.
Vi voksne kan sitte og preke
i sola ved Åfloens strand.
Og måker skal skrike og seile
på vinger så hvite som snø,
og glade i vatnet seg speile.
Her vil vi leva og dø.

Ref:

Gutter skal gå her og meite
som smågutter alltid har gjort.
Her fins ingen laks eller kveite,
nei, får du en fisk er det mort.
Og canada-gjessene kommer,
Her har de sitt hjem og sin sjø.
De vender tilbake hver sommer,
her får de sitt daglige brød.

Ref: Den dammen, ja den vil vi ha,
Ja-ja, i den er vi alle så gla, så gla.
Om den var litt sprøkkin og grå-å,
så er den blitt reparert nå.

Og strandsnipa danse og trippe
og vokte sitt lille revir,
og freidig med stjerten sin vippe
så vakker viril og yr.
Ja, detta var sangen om dammen,
den handler om liv og miljø.
I kampen om det sto vi sammen
og reddet nok Åfloen sjø.

Tor Aarstad synger hyldningssangen til Åflodammen ved dugnadsfesten på Hokåsen Samfunnshus.

Det er interessant å se de mange kjente navn som vi finner på dette dokumentet som ligger i arkivet på Nistun. Myrabakken lå like inntil tunet der Eina og Rein Johnsen bor. Red.

PROGRAM

ved "Brane`s" skoleskirenn i Myrabakken 14/3 1926

Kl. 1. 13-16 aar

1. Erling Seterbakken	Bergerseter
2. Kaare Boger	Brøderud
3. Johan Skaare	Nor
4. Reidar Snipen	Brøderud
5. Asbjørn Hagander	Brøderud
6. Arne Moen	Tørmoen
7. Ragnar Aarstad	Nor
8. Thorleif Arnesen	Nor
9. Kaare Fosseid	Tørmoen
10. Alf Sønsterud	Brøderud
11. Per Helgeneset	Brøderud
12. Alf Korsmo	Hokaasen
13. Magne Hansrud	Baanerud
14. Per Mo	Baanerud
15. Alfred Kamphaug	Hokaasen
16. Ole Kjensmo	Myrer
17. Reidar Fosseidengen	Tørmoen
18. Kaare Seterlien	Bergerseter
19. Einar Høgberg	Hokaasen
20. Johannes Tyssen	Bergerseter
21. Kaare Rymoen	Baanerud
22. Eiler Rudsmoen	Brøderud
23. Gunder Øiern	Øiern
24. Sverre Oset	Øiern
25. Alf A. Buserud	Myrer
26. Jon Mo	Myrer

Kl. 2. 11-13 aar

27. Kaare Dalermoen	Myrer
28. Sverre Nordstrand	Bergerseter
29. Alf Snekkerhaugen	Myrer

30. Ivar Hauger	Brøderud
31. Alf H. Tangen	Bergerseter
32. Finn Jahr	Baanerud
33. Asbjørn Korsmo	Hokaasen
34. Jens Myrvang	Baanerud
35. Odd Sjaatil	Nor
36. Erling Fjell	Brøderud
37. Henry Hansrud	Baanerud
38. Sigurd Bredesen	Baanerud
39. Gunnar Stensbøl	Brøderud
40. Gunnar Engelstad	Brøderud
41. Arne Arneberg	Baanerud
42. Olaf Sønsterudbraaten	Brøderud
43. Reidar Kleven	Brøderud
44. Rolf Fjell	Brøderud
45. Lidval Moen	Brøderud
46. Aage Øiern	Øiern
47. Fin Bergersen	Øiern
48. Kaare Jacobsen	Baanerud

Kl. 3. Under 11 aar

49. Martin Helgeneset	Brøderud
50. Arne Sagen	Baanerud
51. Arne Sand	Baanerud
52. Kaare Granseth	Brøderud
53. Ragnar Engelstad	Brøderud
54. Aage Tangen	Baanerud
55. Kaare Brenna	Brøderud
56. Lars Snipen	Brøderud
57. Kristian Engen	Brøderud
58. Karelius Lunder	Hokaasen
59. Jens Linnerud	Baanerud
60. Per Gjølstad	Baanerud
61. Arne Sandberg	Baanerud

Hvem er dette?

Fotogruppa ber leserne om hjelp med navnene på personene.
Skolebilde fra Bånerud skole fra begynnelsen av 1900, men hvilket år?

Hvem er dette?

Fotogruppa ber leserne om hjelp med navnene på personene.
Skolebilde fra Øiermoen skole fra begynnelsen av 1900, men hvilket år?

Utenbygdsboende medlemmer!

Historielagets Årskalender kan bestilles tilsendt

Brandval Historielags årskalender for 2010 foreligger nå. Den selges ved dørsalg og fra Sportshjørnet, Roverud og Joker'n, Brandval. Kalenderen kan tilsendes pr. post for kr 100 inkl.s. porto.

Tidligere kalendre kan bestilles samtidig – koster kr 20. Se bildeoversikt i Brandvalitten nr. 3 2008.

Abonnement kan tegnes for fremtidige kalendere – som derved sendes hvert år automatisk.

Bestilling hos Reidun Rapstad på tlf: 62 82 62 05 eller e-post: rrapstad@frisurf.no

Av ordenes saga

av Thor Aarstad

Jeg har lenge fundert på de mange forskjellige ordtak vi i vår daglige tale lirer av oss uten å tenke over mening eller opprinnelse. Denne med *Ukrutt forgår ikke så lett*, fikk jeg fra en leser forklaringen på – omsider.

Siden har jeg gravd fram fra ymse kilder forklaringer på en god del av dem. Svært ofte stammer de fra gamle håndverk, sjølivet eller fra Bibelen. Det hevdes av forskere som har studert den. Mange, veldig mange, har funnet veien til oss via feiltolkninger og feil oversettelser, så som *Ugler i mosen*. Mose er

myr på dansk. Dermed gis den en viss mening, men det kan vel ikke sies om for eksempel *Morgenstund har gull i munn*.

Til slutt skal jeg ta med en jeg hadde i spalta *Gamle ord og uttrykk* for en tid tilbake, nemlig *vel skåret for tungebånd*.

Tungebåndet er et bånd som forbinder tungen med bunnen av munnhulen. Hos noen barn gjorde man et lite snitt i denne hinnen for at barnet lettere kunne snakke. Uttrykket betyr altså at man har lett for å snakke.

Neste nummer om pavens skjegg.

Vi følgende bøker og skrifter til salgs:

Brandvalboka-Finnskogen		Kr 550
Skogbrukets historie i Kongsvinger		Kr 290
Brandval Kirke 350 år		Kr 200
Gamle Roverud		Kr 330
Brandval og Vinger Bondelag 100 år		Kr 200
Norsenterets historie		Kr 200
Agnåa – Vestmarkas perle		Kr 200
Lovise og Nils Hagen med etterkommere		Kr 30
Brandvalitten	ny	Kr 30
	gammel	Kr 20
Kalendere	ny	Kr 70
	gammel	Kr 20
Kart:		
Tur-og kulturminnekart Eikeberget og Fjøserberget		Kr 50
Jakt- og turkart Kongsvinger Vestside		Kr 50

Kontakt: Ivar Paulsen tlf.: 628 11 186. E-post: ivar-pau@online.no

NB: Brukte gamle Brandvalitter mottas med takk - særlig nr 1 og nr 2 2008

Vi minnes Per Ruud

av Halvor Noer

Per Ruud ble født 20. september 1921 og gikk bort 13. desember 2009.

Per vokste opp på Rymoen i en samfunnsengasjert familie - med en bestefar som var ordfører i Brandval i 12 år

Han hadde en allsidig yrkeskarriere. Han har arbeidet som skogsarbeider, baker og snekker. Så gikk han lærerskolen og var lærer ved Roverud barne- og ungdomsskole. Til sist var han heltids birøker. Et arbeid han holdt gående lenge etter han var blitt pensjonist, men han måtte etter hvert trappe ned på omfanget.

Per ble tidlig involvert i Historielagets arbeid. Han var en god rimsmed og har levert flere egenskrevne dikt og noen historiske godbiter til Brandvalitten gjennom årene.

Musikken var Pers viktigste hobby. Per spilte både fele og nykkelharpe. Han var med i Øiermoen trekkspillklubb fra starten av. I "moden alder" fikk han etablert ei gruppe som spilte nykkelharpe. Dette samspillet hadde han mye glede av, og de gledet også mange med denne musikken.

Pers store interesse for lokalkomponert musikk og lokale musikere ble til stor nytte for Historielaget. Per hadde lenge samlet på lokale noter, sangtekster og revytekster. I 1992 ble det opprettet ei musikkgruppe i laget med Per som formann. Det vil si - han dannet ei enmannsgruppe og fikk i årene mellom 1992 og 2007 laget til et respektabelt arkiv av noter, sanger og revytekster for Historielaget.

På Historielagets 25-årsjubileum i 2008 ble Per utnevnt til æresmedlem i takknemlighet for hans innsats for å ivareta vår lokale sang- og musikkhistorie.

Per hadde stort pågangsmot og sto på helt til i sommer med musikkarrangementer. Så sent som på Tundagen i juni -09 deltok han med Øiermoen trekkspillklubb. Han opptrådte til og med som vokalist.

Per med det gode humøret vil bli savnet i Historielaget og vi føler med Ruth og Aage i sorgen

Noen eksempler på Pers rimekunst

Mærkelig -

Det er rart at jorda kan heinge
i lufta - heilt tå sæ sjæl.
Mæn, - det går nuk itte leinge
før vi steiter mot ei anna væl.

Per Ruud

Jegerens bønn

Du som svaier grana
og blauter bar og lauv,
vær snill å skru att krana,
ja, steng av trekken au!

Per Ruud

Vi minnes Odd Nygård

av Halvor Noer

Så har enda en nestor i Historielaget forlatt oss. Helt fra starten i 1983 og frem til 2005 har Odd vært medlem eller varamann enten til styret eller til styret for Bygdetunet. Han hadde en særlig stor interesse for lokalhistorien og deltok praktisk talt på alle arrangementene i Historielaget helt til i sommer. Dessuten var han en ja-mann, når noe skulle gjøres og har spesielt bidratt med mange dugnadstimer på Skineb. Han hadde en lun og fin væremåte som gjorde han godt likt av alle.

Odd var født 6. februar 1920 og døde 18. desember 2009 etter en lengre tids kreftsykdom. Han vokste opp på Nor og var hele livet knyttet til dette stedet, der han og hans Solveig bygde seg hus og fikk et langt og godt liv sammen. I ungdommen arbeidet han en tid i skogen, men begynte tidlig i NSB og fikk et langt yrkesliv der.

Odd bidro ofte med sine store lokalhistoriske kunnskaper. I "Brandvalitten" er det tidligere skrevet om hans innsats som grenselos under krigen med mange turer etter flyktningruta fra

Nor st. til svenskegrensen ved Samuelsmoen. Også der fikk han nytte av sin rolige opptreden i spente trefninger med tyske grensevakter.

Den 25. februar 1945 med 30 graders kulde og i dyp snø var han med og tok i mot våpenslipp i Liaberget ovenfor Damtjernet. Der ble det i fjor reist ei minneplate om dette våpenslippet.

For sitt store engasjement for Brandval Historielag ble han ved lagets 20-års jubileum i 2003 utnevnt til æresmedlem i laget. Det er med ydmykhet og takknemlighet vi ser at innbetalinger ved begravelsen vil gå til Historielaget. Etter Odds ønske vil midlene bli brukt til en oppussing av minnebautaen over de falne under 2. verdenskrig på Brandval kirkegård.

Vi føler med familien i sorgen og savnet etter Odd.

Brandvalboka - Finnskogen

Boka tar for seg slektene på alle matrikulerte eiendommmer på Brandval Finnskog.

Den er også å få kjøpt på Jokeren-Brandval, Sportshjørnet, Roverud og på Servicekontoret i Kommunen.

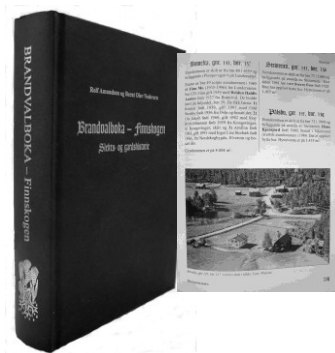
Boka er på 650 sider og koster Kr 550.

Boka kan bestilles tilsendt som postpakke direkte fra Brandval Historielag v/ Ivar Paulsen,

Nugursvn. 617, 2219 Brandval

E-post: ivar-pau@online.no.

Da kommer porto i tillegg med kr 115.

Gamle ord og uttrykk

av Tor Aarstad

Ama på = mase på

Blug = sjenert

Bærklaka = tele uten snø

Gløppe = smal åpning, gløtt en kan se gjennom

Haunnkule = dumhet som får følger

Huggal = hyggelig

Hær kan detta være vølinn? =
Hva skal dette bety?

Hærten skær du? = Hvor skal du hen?

Hæta = sterk varme

Hørt gjiti = hørt om eller fra

Kjærvaronge = spebarn

Lobann = kornnek

Nækjinn = naken

Sammaless = likedan

Slomse = opptre uvørent

Smala = mengde, en stor sådan

Stakkarsvølinn = stakkarslig
(Ordet *stakkar* skal visstnok være utledet av stavkar m.a.o. en tigger og fattiglem.)

Ståpptæpen = tjukt sengeteppe fylt med vann

Sveavatten = væske fra sår

Svøve = Få til å sove (Helst om småfolk)

Sætta tæll = stryke med, dø

Tvehuku = dobbelthake

Ordtak

Det drar mot jul, sa gutten, han fikk juling på julaften.

Det er bedre å bøye hodet enn å stange i karmen.
(Her må jeg tilføye at dette ikke alltid stemmer.
Det var en morra je skulle fore hønem. Bråttom
skalle je skikkelig i den låge fjøsdørkarmen, slik
at alt falt på plass liksom oppe i toppetasjen,
akkurat som når je sparker til T.V-apparatet for å
få lyd og bilde)

Nok en tilføyelse: Det er bedre å få en brødbit i munnen enn et hæl i hugu.

Det førstnevnte pluss plaster ble ordnet av en oppgitt, men forståelsesfull livsledsager ved frokostbordet. Hvilket maner fram uttrykket: Ingenting er så gæli at det itte er gætt fær nåe.

Det er bra å være på fattighuset, sa kjerringa, om det ikke hadde vært for maten.

Midjesmal og bringebred bytter plass med alderen.

Bare en beryktet kan bli bedre enn sitt rykte.

Bedre å være et ekte null enn en falsk kopi.

Meningen med livet er stillheten etterpå.

Middelaldrende har liv både foran og bak.

Strofer etter Trygve Brenna

Trygve Brenna 1881-1973.
Se omtale av Trygve i nr 2. 2008

Trygve hadde hogd tømmer i skogen til Hofoskompaniet og traff bestyrer Fallås på Hofossbutikken.

*Nå har jeg betalt skatten din Trygve, sa Fallås.
Det var bra det, for det har je riktig grudd mæ tæl
gett, sa Trygve. Ja, for du driver vel i skogen? sa
Fallås. Ja da, men itte i din, sa'n Trygve.*

ÅRSMØTE I Brandval Historielag

på Lunderseter Samfunnshus, onsdag 24.februar 2010 kl 18.30

Styremedlemmer møter kl 18.00

Vi starter møtet med :

Kåseri av direktør Kari Sommerseth Jacobsen, Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal, ”Hedmark fylkesmuseum AS og oss”

Kaffespleis

ÅRSMØTETS SAKSLISTE:

1. Åpning – valg av møteleder og protokollfører
2. Valg av to til å skrive under protokollen
3. Årsmelding – Historielaget og Bygdetunet
4. Regnskap Historielaget
5. Regnskap Bygdetunet
6. Godtgjørelse til tillitsvalgte
7. Budsjett 2010 Historielaget og Bygdetunet
8. Kontingent 2011
9. Virksomhetsplan for 2010
10. Valg
11. Innkomne saker til Årsmøtet

Saker som ønskes tatt opp på Årsmøtet må være styret i hende senest 10. februar.

Medlemmer som ønsker frasingelse av tillitsverv må kontakte valgkomiteen v/Trygve Myrvold

Vel møtt!

Styret

KVELDSÅPENT PÅ SKINEB

Første torsdag i hver måned kl 18.00 til kl 20.00+

Torsdag 4.februar

Tema: Gamle bilder

Verter: Fotogruppa

Torsdag 4. mars

Tema: Byggmester Schüssler og forbindelser til Brandval

Vert: Halvor Noer

Torsdag 8. April

Tema: Gamle veger og bruer i distriktet

v/Pål Brandtzæg, Statens vegv.

Vert: Styret v/Terje

Torsdag 6.mai

Tema: Ryddedugnad på Tunet

Verter: Tunstyret

Torsdag 3. Juni

Tema: Dugnad til Tundagen

Verter: Styret og Tunstyret

Slektsgranskingsgruppa har åpne møter på Skineb

andre tirsdag i måneden fra kl 18.00, 9.februar, 9.mars og 13.april

Tirsdagsklubben møtes på Skineb

siste tirsdagen i måneden kl 11.00 23.februar – 30.mars, 27. april og 25.mai

Tundag på Skineb lørdag 5.juni